

När får vi jurister som kan vetenskap?

JUSTITIERÅDET I Högsta domstolen Göran Lambertz har fått mycket offentlig kritik på sistone, i spåren efter resningarna och de efterföljande friande domarna mot Thomas Quick (Sture Bergwall). I *Dagens Nyheter* vidhöll Lambertz nyligen att de fällande domarna mot Quick inte förtjänar något klander. Han skriver:

I två av utredningarna gjordes ett test där Quicks detaljkunskaper jämfördes med det som en kontrollgrupp om tio män visste efter att ha läst ett antal norska tidningsartiklar. Av de detaljer som inte hade berättats i tidningarna kände Quick till 10 gånger fler än genomsnittet i kontrollgruppen, i runda tal 20 mot 2.

Resningsåklagaren ansåg att testet inte var tillförlitligt och lade det åt sidan. Jag rekommenderar den intresserade att stu-

dera åklagarens argumentation. Står det klart att han har rätt och att den domstol som godtog testet har fel?¹

Man får förmoda att Lambertz skulle vilja besvara den avslutande frågan nekande, även om han inte uttryckligen säger det.

Passagen är anmärkningsvärd. Det test som Lambertz hänvisar till är exakt det test som genomfördes av Sven Åke Christianson och som i domen om Quicks påstådda

Juryn, John Morgan 1861

mord på norskorna Trine Jensen och Gry Storvik anfördes som ett tungt vägande skäl för att tro på Quicks skuld. Testet plockades sedan grundligt sönder av Rickard L. Sjöberg, som inför resningarna anlätats som expert av försvaret.² (Sjöbergs analys refererades även i *Folkvett* 2013:3, s. 42–52.) Här är det inte frågan om att expert står mot expert så att det skulle råda genuin osäkerhet om vem som har rätt. För alla med den allra minsta kunskap om hur man genomför vetenskapliga undersökningar är det tyd-

ligt att Christiansons test helt saknar värde. Det är inte ursäktligt att fortfarande idag anföras testet som skäl för att tro på Quicks möjliga skuld, men detta verkar Lambertz vilja göra.

En lite annorlunda, och svårare, fråga är om vi bör ursäkta den domare som avkunnade den fällande tingsrättsdomen avseende mordet på Trine Jensen och Gry Storvik, och som därvid återopade Christiansons undermåliga test i domskälen. Det är inte lika självklart att denna domare förtjänar klander. Varken Sjöbergs eller någon annan extern persons kritiska granskning av Christiansons test verkar ha funnits tillgänglig för domaren.

Kunde inte domaren själv ha sett att testet var opålitligt? Eller kunde inte Quicks advokat ha påtalat det? Frågorna sätter fingret på vilka kunskaper vi kan förvänta oss hos dem som är satta att sköta rättsprocesserna i samhället – åklagare, advokater och domare. Det kunskapskrav som finns för att utöva dessa yrken är avlagd juristexamen.³ En svensk juristutbildning är lång och anses krävande att genomföra, men den består nästan uteslutande av kurser som ges av juridiska institutioner, och den saknar inslag av undervisning om vetenskaplig metodik (utom sådan metod som används i juridisk forskning).⁴

Att de som är satta att sköta rättsprocesser saknar en helt ändamålsenlig utbildning verkar somliga av dem själva ha insett, såsom framgår av detta uttalande av docenten i processrätt, f.d. domaren Roberth Nordh:

Bevisprövning handlar ytterst lite om juridik. Att värdera bevisning kräver kunskap i psykologi, sociologi, rättsmedicin och så vidare. Inget av detta ingår i juristers grundutbildning.⁵

Det är inte givet att det är juristutbildningen som bör ändras. Alternativet är att ändra de kunskapskrav som gäller för blivande åklagare, advokater och domare.

Dessa frågor har ställts alldeles för sällan i samband med debatterna om Quick och annan kontroversiell juridisk materia under senare år: När ska vi få åklagare, advokater och domare som kan något om vetenskaplig metod? När ska vi få åklagare, advokater och domare som har någon orientering inom vetenskapsområden som förefaller ytterst relevanta för deras yrkesutövning?

NOTER

1. Göran Lambertz, "Quick visade stor detaljkunskap", *Dagens Nyheter* 2013-12-04.
2. Rickard L. Sjöberg, Utlåtande (om dom i mål B 1548/99, Hedemora tingsrätt), signerat 2011-03-29.
3. I praktiken krävs även tingsmeritering.
4. På vissa svenska universitet tillåter utbildningsplanen för juristprogrammet en studerande att ta icke-juridiska kurser i en omfattning upp till 30 hp (en termins studier) av programmets totalt 270 hp. Inte på något universitet är det dock obligatoriskt att läsa icke-juridiska kurser.
5. Roberth Nordh, Quick-debatten har fått fel fokus, *Svenska Dagbladet* 2012-09-10.